

سید مقداد حسینی کارشناس ارشد و مدیر آموزشگاه شهید محمد جعفر علی آبادی:

امکان تربیت کودکان مسئولیت پذیر با همکاری دو سویه مدرسه و خانواده

مسئولیت پذیری در روند صحیح رشد انسان‌ها پدید می‌آید. داشتن حس مسئولیت‌پذیری بیش از هر چیز به نفع خود فرزند، چه در دوران کودکی او و چه در دوران نوجوانی و چه در دوران بزرگسالی است. به طور کلی می‌توان یادآور شد که مسئولیت‌پذیر بودن یا مسئولیت پذیر بار آوردن فرزندان می‌تواند ارتباط مستقیمی با دیگر افراد خانواده داشته باشد و ماحصل توسعه این رفتار در جامعه نمود پیدا می‌کند.

به گزارش خبرنگاران گروه جامعه گزارش خبر، مسئولیت پذیری از آموزه‌های مهم جوامع انسانی است که در ادیان الهی نیز روی آن تأکیدات ویژه‌ای صورت گرفته است. دامنه مسئولیت پذیری در جوامع مختلف متغیر است ولی فصل مشترک همه جوامع در توسعه مسئولیت پذیری، پرورش انسانهایی است که مسئولیت پذیری را به عنوان یک هدف بپذیرند و علاوه بر توصیه درونی به خود دیگران را نیز در عمل به تعهدات رونی و بیرونی مقید سازند. در حقیقت مسئولیت پذیری نشان از خردمندی و یک ویژگی برجسته در انسان موفق است و این مقوله یک امر ذاتی نیست. امروزه دولت‌ها برای تربیت و پرورش نسلی مسئولیت پذیر تلاش‌های گسترده‌ای را از سطح خانواده و مدارس آغاز کرده‌اند چرا که سرمایه‌گذاری در این مقوله علاوه بر کاهش آسیب‌های اجتماعی در سطح جامعه، پویایی، نشاط و تولد یک جامعه آرمانی را نوید می‌دهد. به منظور آشنایی بیشتر با زوایای مسئولیت پذیری و تربیت نسل مسئولیت پذیر در مدارس با سید مقداد حسینی، کارشناس ارشد و مدیر آموزشگاه شهید محمد جعفر علی آبادی از استان گلستان همکلام شدیم:

مسئولیت‌پذیری چیست و چه تبعات مثبتی به همراه دارد؟
مسئولیت‌پذیری نوعی نگرش اکتسابی و یادگیری رفتارهای مبتنی بر هنجار است که از همان ابتدای زندگی هر فردی ایجاد می‌شود. مسئولیت پذیری ابعاد گسترده‌ای دارد که می‌توان در حوزه مرادفات اجتماعی به احترام گذاشتن به دیگران و ابراز همدردی با آنها، داشتن صداقت، نشان دادن شجاعت در برابر اصول و عقاید خود، احترام گذاشتن به خود، توجه به نیازهای خود و دیگران و ... اشاره داشت. بسیار یاز والدین اغلب اطاعت را با مسئولیت اشتباه می‌گیرند و دوست دارند فرزندانشان به خواسته‌هایشان عمل کنند، از دستورات پیروی کنند و در مقابل آنها اقتدار خود را زیر پا بگذارند. با این حال، این به معنای مسئولیت‌پذیری نیست!! این رفتارها تحت عنوان اطاعت طبقه بندی می‌شوند و با ماهیت مسئولیت‌پذیری در تضاد هستند یا دستکم هم راستا نیستند.

مسئولیت‌پذیری در روند صحیح رشد انسان‌ها پدید می‌آید. داشتن حس مسئولیت‌پذیری بیش از هر چیز به نفع خود فرزند، چه در دوران کودکی او و چه در دوران نوجوانی و چه در دوران بزرگسالی است. به طور کلی می‌توان یادآور شد که مسئولیت‌پذیر بودن یا مسئولیت پذیر بار آوردن فرزندان می‌تواند ارتباط مستقیمی با دیگر افراد خانواده داشته باشد و ماحصل توسعه این رفتار در جامعه نمود پیدا می‌کند. با توسعه مسئولیت‌پذیری بچه‌ها می‌توانند از خود مراقبت کنند و در آینده افرادی مسئولیت‌پذیر و متعهد بار باشند. آموزش مسئولیت‌پذیری به دانش‌آموزان مثل آموزش شنا کردن به آنها به جای بر دوش کشیدن آنها در گرداب مشکلات زندگی صورت می‌گیرد. در این صورت نه تنها شخص متعهدی بار می‌آورد بلکه از حجم زحماتی که شخص می‌تواند برای دیگران در آینده ایجاد کند، کاسته می‌شود. لذا آموزش مسئولیت‌پذیری به ویژه در سنین مدرسه امری قابل توجه است.

چگونه می‌توانیم فرزندی مسئولیت‌پذیر تربیت کنیم؟

در گام نخست والدین باید خود آموزش ببینند و بدانند از فرزند خود چه می‌خواهند. در ادامه باید با فرزند همراهی کنند و در ایجاد و رشد چنین حس با اهمیتی در فرزند خود کوشا باشند. خانواده‌ها برای ایجاد روحیه مسئولیت‌پذیری در کودک باید شرایط روحی و روانی فرزندان خود را بدانند و تلاش کنند موقعیت‌ها و زمان‌های مناسبی را برای قبول کردن مسئولیت در آنان فراهم آورند و در آخر انتظارات خود را متناسب با سن و سالشان به طور دقیق، روشن و عاری از هر گونه تحمیل و کنایه‌ای بیان کنند. باید این نکته را یادآور شد که استفاده از نظرات مشاوران، افراد با تجربه در فامیل و ... می‌تواند در تربیت فرزندان موثر باشد و با این الگو قانونمداری، تبعیت از قوانین، برنامه‌ریزی و گرفتن تصمیم‌های مناسب در زندگی را در وجود کودک نهادینه کرد. کودکان نوپا دوست دارند از والدین تقلید کنند بنابراین به نقش خودتان به عنوان یک الگو اهمیت بدهید و اجازه دهید کودک در کنار شما به عنوان دستیاران به انجام کار مشغول شود.

پرورش یا تربیت کودکان مسئولیت‌پذیر در مدرسه چگونه است؟

بدون شک نگاه‌ها، شیوه آموزش و نگرش در مدرسه با خانه متفاوت است و باید برای توسعه این رفتار طرحی نو در انداخت و از آنجا که شیوه تربیتی دانش‌آموزان با یکدیگر متفاوت است، اتخاذ شیوه‌ای واحد برای همه دانش‌آموزان دشوار است و باید از شیوه‌های تعاملی متغیر استفاده کرد. تعامل و تبادل کلامی مثبت بین معلم و شاگرد، الگو سازی، آموزش مشاغل یا به عبارتی مهارت‌های مختلف به دانش‌آموزان، کمک به دانش‌آموزان در انجام وظایف، نشان دادن یا بیان تبعات انجام نادرست وظایف، تبدیل آموزش‌های مختلف به بازی، تشویق کودکان به شرکت در فعالیت گروهی و فردی، نظیر مسابقات، جشنواره‌ها، همایش‌ها، سخنرانی‌ها، راهپیمایی‌ها و ... تشویق کودکان به فعالیت‌های هنری، فرهنگی نظیر نویسندگی، نقاشی، موسیقی و ... تفویض اختیار و تحویل رهبری و مدیریت به کودکان در مقاطعی از هفته، تفویض اختیار در تدریس و ارائه سخنرانی در جمع و ... بخشی از رویکردهایی هستند که در مدارس می‌توانند در تربیت کودکانی مسئولیت‌پذیر کارایی داشته باشند.

تعامل مدرسه و خانواده را در تربیت کودکانی مسئولیت‌پذیر چگونه ارزیابی می‌کنید؟

خانواده محل تمرین آموزش‌ها و تعالیم آموخته شده در مدرسه است. در حقیقت خانواده باید بتواند نقشی را کودک در مدرسه فرا گرفته است، در مقابل دوربین ببرد و والدین ایرادات ایفای نقش کودک را برطرف سازند. فضای جامعه و خانواده فضایی واقعی هستند که زندگی اصلی در آنها جریان دارد و اگر خانواده بتواند نقش آموخته شده توسط کودک را بیرواند، قطعاً کار بازخورد مثبتی دارد و زحمات کادر مدرسه هدر نرفته است. اما اگر خانواده نتواند دانش آموز را مجاب به انجام وظایف محوله و مهارت‌های آموخته شده در مدرسه کند، عملاً در مدرسه آب در هاون کوبیدن صورت گرفته و زحمات آموزشی عده‌ای به باد فنا رفته است. بنابراین باید توجه داشت خانواده و مدرسه همانند دو بال برای پرواز هستند که بدون هماهنگی

و تقویت آنها پرواز و رسیدن به موفقیت امکان پذیر نیست.